

47. Siberia Epizodo

(From Chapter One of *Sur Sanga Tero*, by Julio Baghy. The novel is based on the Hungarian author's experiences as a prisoner-of-war in Siberia during the Russian Revolution. The book was originally written in Esperanto.)

La matena simfonio de la kazernoj vekadis la svene dormantan urbon. Ĝi restis senmova. Spleno, inerteco, timo riglis la pordojn. Malantaŭ la fenestroj, tegitaj per lignotabuloj, silentis la homoj kun tremanta koro. Muta demando baraktis sur la fundo de la animoj. Kion la nova tago alportos?... Stranga demando. Tion, kion ĉiu antaŭa tago: teroron kaj teruron, sangon venĝon. Denove malaperos kelkaj familiestroj, hejmoj restos sen panakirantoj¹ kaj pli da orfoj ploros ĉirkaŭ la samovaroj.

La ĥaosa fanfaro de trumpetoj vane anoncis tagiĝon. La trumpetoj mensogis. En la animoj regis nokto, kies fantomoj teruris la pacemulojn. La rusa popolo puŝis ponardon en sian korpon. Sango! Sango! La akcipitroj kaj vulturoj jam krozis super la buĉejo. La japana armeo okupis la garnizonojn de orienta Siberio ĝis la *Bajkalo*.^{*} La transsiberian fervojan linion la ĉefaj legioj tenis en sia potenco. La politikaj interesoj de la Entento² plenŝtopis³ la kazernojn per amerika, angla, franca, itala armeoj. Ĥina regimento demonstraciis en la ĥina kvartalo de ĉiu urbo. La fremdaj potencoj provizore statistis al la tragedia heroo: al la rusa popolo.

Je la matena simfonio la kazernoj, ringe ĉirkaŭantaj la urbon, malfermis siajn pordegojn. El unu sur ĉevaloj 25-30 oficiroj galope ekiris al la nordaj montetoj. Ĉu taĉmento? Ne. Tuta regimento de la Rajdĉasistoj.⁴ El iu alia kazerno sekvis ilin la Inĝeniera Regimento, konsistanta el 50-60 oficiroj, parte sur ĉevaloj, parte sur ŝarĝveturiloj.⁵ Imponan aplombon provis doni al la armeeto du kanonoj, kiuj formis la finan punkton de la militirantoj.

La bruo de la kanonradoj tremigis la koron de la civila loĝantaro. Kien denove? Scivolaj okuloj spionadis tra la kurtenoj. La manoj pugniĝis ĉe la ekvido de la unua rajdanto. La lipoj malame flustre ripetadis nomon: Vladimir Smirnov, la ŝakalo. Li estis la kapitano de la Rajdĉasistoj. Kruela, sangavida⁶ rabbesto⁷ en homformo. Multaj el liaj oficiroj abomenis lin, tamen neniu kuraĝis kontraŭstari⁸ al liaj ordonoj. Kiu estis Vladimir Smirnov? Neniu sciis, de kie li venis. Neniu konis lin antaŭ

^{*}Lake Baikal in Central Siberia

la kontraŭrevolucio.⁹ La marĉa ondo de la politika perturbo suprenĵetis¹⁰ lin kaj tuj post la falo de la unua ruĝa reĝimo li organizis la regimenton de la Rajdĉasisitoj. Ĉu li organizis ĝin?¹¹ En oficira uniformo li varbis bandon kaj proklamis sin bandestro. Per elektitaj torturoj li liveris viktimojn al la transtera mondo. La teruro kaj abomeno, semitaj de li, fruktis¹² sekretn malamon kaj senpardonan¹³ revenĝon,¹⁴ sed nun...nun neniu kuraĝis levi la manon al li.

Ankaŭ Demetrio Podenko, la kolonelo de la Inĝeniera Regimento, sentis ekboli la sangon, kiam li vidis lian friponan vizaĝon. Tio ĉi estis mirinda el certa vidpunkto,¹⁵ ĉar Demetrio Podenko ne apartenis al la temperamentaj karakteroj. Onidire¹⁶ nenio povus renversi lian bone ekvilibratan indiferecon. Li estis homo nek bona, nek malbona. Kiel rezervoficiro li partoprenis en la milito, sed en la paca tempo lia sola zorgo estis la administrado de kolbasfabriko, heredaĵo de la patro. Dum la unuaj jaroj de la milito lia fabriko produktis ĉefe por la armeo kaj ĝi akiris ĝeneralan malbonan famon inter la soldatoj kaj subitan riĉecon por la posedanto. Li neniam vidis batalfronton, neniam flaris pulvodoron. Malantaŭ la tranĉejoj singarde li servis kiel komandanto al la intereso de la armestomako. Pri tio vive atestis liaj ruĝaj pomvangoj¹⁷ kaj ampleksa talio. La falo de la carismo, la unua revolucio trovis lin en lia hejmo. Kiam lia edzino kun terurstreĉitaj¹⁸ okuloj laŭtleĝis la raportojn de gazetoj pri la surprizaj okazaĵoj, li sidis ĉe la tagmanĝo kaj senemocie klopodis elkulerigi¹⁹ teleron da barĉo, poste stoike li rimarkis: "Kion fari?" La komisaroj de la unua ruĝa reĝimo neinvitite gastroladis²⁰ en lia fabriko kaj Demetrio Podenko samkviete respondis al la edzinaj lamentoj: "Kion fari?"

¹pan/akir/ant/o, breadwinner ²Entent, Allied side in World War I

³plen/ŝtop/is, stuffed, crammed ⁴rajd/ĉas/ist/o, light-cavalryman

⁵ŝarĝ/vetur/il/o, wagon for hauling freight ⁶sang/avid/a, blood-thirsty

⁷rab/best/o, beast of prey ⁸kontraŭ/star/i, to stand up against, resist

⁹kontraŭ/revoluci/o, counter-revolution ¹⁰supr/e/n/ĵet/is, propelled (him) up (to the surface) ¹¹Ĉu li organizis ĝin? Organized it?

¹²frukt/is, yielded (bore as its fruit) ¹³sen/pardon/a, unforgiving

¹⁴re/venĝ/o, counter-vengeance ¹⁵vid/punkt/o, viewpoint

¹⁶Onidire, it is said ¹⁷malbona famo, bad reputation ¹⁸terurstreĉita, shocked like a spook

¹⁷oni/dir/o, a rumor ¹⁸pom/vang/o/j, cheeks like apples
¹⁸terur/streĉ/it/a/j okul/o/j, eyes stretched wide in terror
¹⁹el/kuler/ig/i, spoon out ²⁰gast/rol/ad/is, played the guest

La venko de la kontraŭrevolucio, kvankam la novaj homoj deklaris lin martiro, ne sukcesis stimuli lin je venĝokrioj. Tute simple li kapitulacis al la tasko, altrudita²¹ de la urbkomandanto Lukjanov al li, kaj li organizis Inĝenieran Regimenton, kies kolonelo fariĝis li mem. Verdire li havis nur kapitanan rangon en la cara armeo, tamen li cedis al la persvado de sia edzino kaj li donacis al si la laŭmodan²² rangon. Kion fari? Li varbis kelkdekojn da oficiroj, el kiuj neniuj estis inĝeniero, dungis kvar ĉinojn por purigi la kanonojn, postlasitajn de la ruĝa armeo, komandigis dek-kvin militkaptitojn al la kazerna kuirejo por havigi servistojn al siaj oficiroj kaj plenumis senproteste la ordonojn de la stabo.

Jes, kion fari? Vole-nevole²³ li akompanis la Rajdĉasistojn al la kruelaj ekskursoj, pli senriskaj ol vivdanĝeraj kaj post ĉiu reveno li kraĉis por esprimi abomenon pri la tuta afero. La homĉasado de Vladimir Smirnov vekis en li ribelan indignon kaj ne unufoje eliĝis el li la demando "kion fari?" kun tia tono, kiu perfidis lian kaŝitan malamon kaj lasis konjekti, ke li cerbumas pri rimedoj, eltordontaj²⁴ la kolon de la ŝakalo. La plej efika rimedo estus mortpafi tiun rabian hundon. Sed kiu riskus ektiri la ĉanon? Eĉ momenton li ne pensis pri si. Li neniam soifis je homa sango kaj plene kontentigis lian batalemon la kolektado de rekviraĵoj.²⁵ La kanonoj de la Inĝeniera Regimento nur mute statistis kiel impona dekorajo ĉe la ekskursoj, kies celo estis prirabi²⁶ la senarmilan²⁷ loĝantaron de iu vilaĝo por akiri nutraĵon al la armeo. La ekzekutistan laboron plenumis la Rajdĉasistoj. La Inĝeniera Regimento mezuris nur la longecon de la rekviritaj kolbasoj, pesis la sakojn da terpomoj, pizoj, faboj. Ofte dum reveno la sendanĝeraj kanonoj servis kiel veturiloj por brasikoj. Demetrio Podenko por venki la ribelan indignon en si kaj restarigi la minacatan ekvilibron ŝultrolevalante²⁸ kraĉis: "Milito estas milito, revolucio estas revolucio. Kion fari?"

La hufoj ritme klakadis, kirlis pulvonubon. En la apudvoja fosaĵo²⁹ ĉe la fina tombejo bojis raŭke granda hundo. Gorĝŝire³⁰ kolere ĝi bojis, tamen vidante la proksimiĝon de la rajdantoj ĝi retiris sin kaj de certa distanco

plenumis sian solan devon: la bojadon. Vladimir Smirnov prenis sian revolveron, celis, ekpafis. La hundo dolore ekbojis, renversiĝis, baraktis, plende ve-blekadis.³¹ Kun laŭta ekrido kaj blasfemado Smirnov sekvata de siaj oficiroj galopis plu.

El inter la tomboj aperis infanmiena³² ĥino kun korbo sur la brako. Li rigardis post la forgalopantoj, minace skuis la liberan pugnon al ili, poste metinte la korbon sur la teron li rampis singarde al la hundo, konvulsie baraktanta pro la doloro. La kuglo rompis unu el ĝiaj kruroj. La ĥino

demetis sian jakon, deŝiris longan pecon el sia terkolora ĉemizo kaj senhalte parolante al la besto li komencis bandaĝi la sangantan kruron.

Denove aŭdiĝis hufklakado de proksimiĝantaj rajdistoj. La ĥino timigite volis retiri sin en la tombejon, sed li malfruis. Nur kelkmetra distanco disigis lin de la unua oficiro, sidanta kiel senforma plenŝtopita terpomsako sur sia ĉevalo. La ĥino kun pli da timo ol respekto salutis lin. Demetrio Podenko haltigis sian ĉevalon.

—Nu, kio okazis? Ĉu vi vundiĝis?— Podenko komencis interesiĝi pensante pri la bone ekipita ĥina regimento, kiun la Manĝuria registaro komandis por protekti la ĥinajn loĝantojn. Estus malagrabla havi konflikton kun la ĥinoj. —Kie vi vundiĝis?

La ĥino nee skuis la kapon, senvorte montris al la hundo.

—Ĉu via hundo?

—Ne!...Hundo...hundo boji, kaptano pafi. Hundo ne apalteni³³ al Lio Fu Peng. Lio Fu Peng estis ĉe la patlo kaj polti manĝaĵo al li. Kapitano veni, pafi, hundo multo.

La ĥino infanmiene rigardis al Podenko. La hundo tirtone bojis, deŝiris la bandaĝon, ankoraŭ ne alfiksitan. Podenko ŝultrolevis kaj kraĉis.

—Kion fari? Milito estas milito?... Unu hundo pli aŭ malpli. Ne grave! Unu homo pli aŭ malpli. Ne grave!... Cetere hundosto rapide saniĝas... Tiu ĉifono aspektas abomene malpura—kaj Podenko elpoŝigis blankan poŝtukon, ĵetis ĝin al la ĥino. —Ĉu via patro loĝas en la tombejo? Ĉu li estas tombgardisto?

La ĥino ŝajne ne bone komprenis aŭ tute ne komprenis liajn vortojn, ĉar li senresponde gapis al Podenko, kiu subite rememoris, ke la ĥinoj novas kompreni nur la ĥinmaniere parolatan rusan lingvon. Liai ofic-

iroj jam atingis lin, ankaŭ la kanonoj preterbruis kaj Podenko ne havis tempon por kontentigi sian scivolon. Li ekspronis la ĉevalon, galopis

²¹al/trud/it/a...al, forced on ²²laŭ/mod/a, fashionable ²³vol/e/ne/vol/e, willy-nilly, like it or not ²⁴el/tord/i, to twist off ²⁵rekvir/i, to seize peremptorily, requisition ²⁶pri/rab/i, to rob (see PRI- below) ²⁷sen/arm/il/a, unarmed ²⁸ŝultr/o/lev/i, to shrug ²⁹apud/voj/a fos/aĵ/o, roadside ditch ³⁰gorĝ-ŝir/e, throat-splittingly ³¹ve-blek/ad/is, yelped (see below) ³²infan/mien/a, with a childish expression ³³apalteni = apartenas, boji = bojas, etc. (the errors indicate unfamiliarity with the language being spoken)

for. Tamen la kompatinda hundo kaj tiu mizera ĥino incitis lian anemian fantazion. Eble pro tio, ĉar³⁴ li abomenis Vladimiron Smirnov. Lia rigardo trafis leŭtenanton Petroff, kiu dormeme balancis sin en la selo.

—He, Petroff, vi estis dentkuracisto³⁵ en Petrograd. Ĉu?

—Jes, sinjoro Kolonelo³⁶—revekiĝis Petroff je la aŭdo de sia nomo.

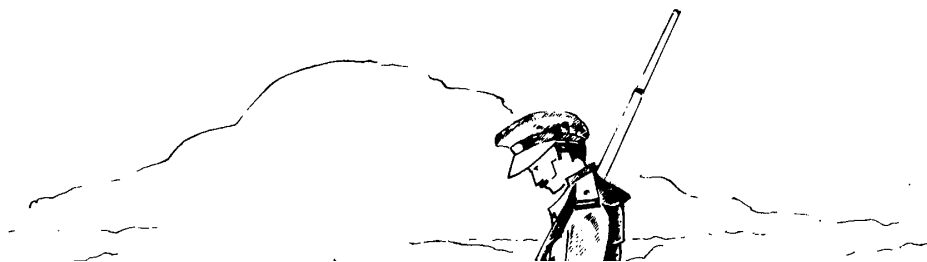
—Nu, leŭtenanto Petroff iru kaj bandaĝu tiun hundon!

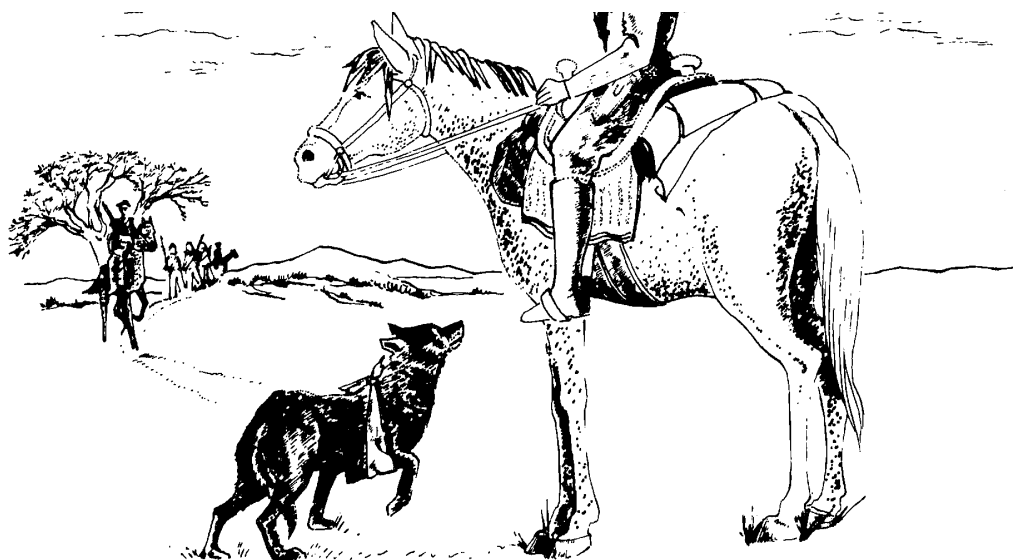
—Kion mi faru?

—Bandaĝu tiun hundkruron! Finfine vi estas ja kuracisto. Ĉu ne?

—Nu, jes, sed ne veterinaro, precipe ne por hundkruroj.... Mi estas dentkuracisto.

—Nu bone! Tamen vi povus pli bone bandaĝi ol tiu ĥino—kaj Demetrio Podenko sentis, ke la neplenumo de lia deziro iom tuŝus la militan disciplinon. —Intertempe pro prestiĝo vi povos eltiri ankaŭ unu denton de la hundo, se estos necese.

Leŭtenanto Petroff ne sciis, ĉu la sinjoro kolonelo bonvolas³⁷ ŝerci aŭ li serioze parolas. Li daŭrigis la galopadon apud sia kolonelo.

—Hehe! Bona ŝerco, sinjoro kolonelo! De mia infanaĝo³⁸ mi revadis fariĝi dentkuracisto de vagantaj hundoj. Hehe!

La rideto incitis la kolonelan dignon kaj Demetrio Podenko ne plu pensis pri la hundo, nek pri la ĥino. Li indigniĝis. En sia leŭtenanteco li devis plenumi multe pli stultajn ordonojn de siaj superuloj³⁹ ol tiu ĉi humanista ekflamiĝo de sia koro. Li neniam kuraĝis protesti, precipe ne per tia impertinenta rideto. Milito estas milito. Sed leŭtenanto ne estas kolonelo, regimentestro. Li sentis, ke de nun temas ne pri ĥino, pri hundo, nek pri humanista sentimento. (La diablo prenu ĉion ĉi! Tian malsaĝan deziron li neniam havis. Prefere li estus mordinta sian langon.) Nun temas pri la disciplino. Subite li ekflamiĝis.

—Leŭtenanto Petroff, ĉu vi ne aŭdis mian ordonon? Iru kaj bandaĝu la kruron de tiu hundo, poste—se plaĉos al vi—vi povos eltordi ĝian kolon, sed mi ne toleros maldisciplinaĵon. Ĉu komprenite?

Leŭtenanto Petroff, iom pala, poste ruĝa pro la retenita kolero kaj englutita sakrado, soldate salutis la kolonelon. Returninte sian ĉevalon li forgalonis por plenumi la kaprican ordonon. La ekflamiĝinta kolero de

galopis por preni la kapitan ordono. La ekstranorma kolono de Podenko tuj cindriĝis. Li ŝultrolevis kaj lignomiene filozofadis.

—Hja, milito estas milito. Kion fari?

Petroff furioze galopis, sakradis, deziris galkrevon⁴⁰ al la “kolbaskolonelo” kaj enpense decidis doni dek vangfrapojn al sia servisto Miĥaelo Mihok. Vere, la malfeliĉa militkaptito estis ja tute senkulpa pri la okazaĵo, sed iamaniere li devos retransviligi sin. Feliĉe la rajdado, la metafore poluritaj blasfemesprimoj iom post iom absorbis la venen-saŭmon de lia kolero kaj kiam li aperis antaŭ la surprizita ĥino kaj vidis ties timplenan palpebrumon, li tuj pensis pri ŝerca rebato⁴¹ de la ordono.

La ĥino, kaŭranta en la fosaĵo, jam lertamane bandaĝis la rompitan kruron per la poŝtuko de la kolonelo. La besto danke rigardis la mig-

³⁴pro tio, ĉar, for the reason that ³⁵dent/kurac/ist/o = dentisto

³⁶Jes, sinjoro kolonelo, Yes, sir ³⁷bon/vol/as, is pleased to

³⁸infan/aĝ/o, childhood ³⁹super/ul/o, a superior ⁴⁰gal/krev/i, to burst for biliousness ⁴¹re/bat/i, to hit back, “get even”

dalokulan samaritanon, sed ekvidante la uniformon de Petroff ĝi kolere ekbojis, minace montris siajn dentojn. Petroff nevole ekridis.

—Sanajn dentojn ĝi havas. Certe ĝi estas bolŝevika hundo, ĉar ĝi abomenas la oficiran uniformon. Des pli bone! Laŭ la militaj reguloj la vunditoj devas esti portataj en la hospitalon—kaj Petroff saltante de sur la selo imagis al si la mienon de la kolonelo, kiam li raportos al li, ke la vunditan bolŝevikan hundon bandaĝita li eskortis al la milita hospitalo. —Nu, homo, helpu!— Li turnis sin al la ĥino kaj preninte botelon da sublimato,* paketon da bandaĝo el sia selosako li komencis ekzameni la rompitan kruron. La ideo pri la bona ŝerco stimulus lin je senvoĉa rido kaj volonte li oferis sian krajonon por fari el ĝi firmigilon.⁴² Per tranĉilo li disduigis ĝin.

La ĥino ne komprenis la celon de tiuj preparoj, sed la rido ĉe liaj lipoj transviligis lin. Certe tiu ĉi oficiro ne volas ion malbonan. Petroff paŝis al la hundo. Ĝi minace montrante sian dentaron murmuris.

Ho, ĥino, tenu forte la beston, ĉar se ĝi mordos min, mi mortpafos vin. Ĉu komprenite? Kunpremu forte ĝian buŝon!... Se la homoj havus tiajn dentojn, ĉiu dentisto mortus pro malsato.... Hahaha! Sinjoro kolonelo, la ŝerco nun komenciĝas.... —De kie vi prenis tiun ĉi delikatan poŝtukon?

—Bona kapitano doni al Lio Fu Peng. Malbona kapitano pafi la hundo, bona kapitano doni blanka ĉifono.

Petroff devolvis la poŝtukon. Stranga kaprico, li pensis. La senpove⁴³ pendanta kruro de la hundo, la elstarantaj ostoj naŭze efikis. Lia rigardo ĵetiĝis al la mieno de la ĥino, kiu plenforte tenis la buŝon de la besto. Petroff sentis forvaporigi sian bonhumoron. Kiel emociite⁴⁴ rigardas tiu ĉi flavvizaĝulo? Iom pli zorge ol li mem volis, li prenis la sublimaton, lavis la vundon, kunmetis la rompitan kruron, bandaĝis ĝin alfiksante la krajonduonojn, intertempe blafeme li esprimis sian opinion pri la mondo, en kiu la homoj havas pli da kompato al la besto ol al siaj fratoj.

—Nu, ni estas pretaj. Ĉio en ordo... kaj nun, estimata bolŝevika hundo, ci⁴⁵ estos portata al la milita hospitalo. Hahaha!

Petroff rigardis la beston. Ĝi ŝajnis esti fortika grizfela domgardanto. La ĥino jam ne kunpremis ĝian buŝon. Ĝia lango inerte pendis kiel longa ruĝa ĉifono kaj ĝiaj okuloj kun danko esprimis ripozis ĉe Petroff. Tiu besta dankemo malagrade tuŝis lin. Tiel ĝi rigardas, kiel suferanta homo. Jes,

*Mercuric chloride, a dangerous poison and disinfectant

tiu ĉi hundo havas okulojn, similajn al tiuj de homo. Subite Petroff sentis skrupulojn pri la bonkora akcepto de la vundita besto en la milita hospitalo.

—Al la diablo la sentemecon!⁴⁶... Hm, homajn okulojn ĝi havas.... Nu kaj kio? La homo havas... la homo havas... Kion la homo havas? Hahaha! La homo havas hundan koron... aŭ eĉ ne hundan... He, ci flavvizaĝa, portu for cian hundaĉon, ĉar tuj mi sendos kuglon en ĝian kapon!

La ĥino larĝe ridetis. Tiu ĉi rido esprimis koran dubon, tamen li fervore kapjesadis.⁴⁷

—Kien Lio Fu Peng polti hundo? Hundo ne apalteni al Lio Fu Peng.
Hundo apalteni al neniu.

hundo aparenca al neniu.

—Portu ĝin en la inferon al la diablo! — Leŭtenanto Petroff surseliĝis. La brava hufulo⁴⁸ ekgalopis, sed la buŝumilo⁴⁹ haltigis ĝin ĉe la angulo de la tombejo. De tie Petroff rekriadis al la ĥino. —He, ĥino, portu tiun malbenitan hundon al Puŝkinskaja⁵⁰ n-ro 15 kaj transdonu al mia servisto.... Espereble ĝi mortaĉos⁵¹ baldaŭ.... Nu kaj nun post la rolo de la molkora veterinaro ni iru por ĉasadi—homojn. Pro diablo!

⁴²firm/ig/il/o, splint ⁴³sen/pov/e, helplessly ⁴⁴emoci/it/e, moved, touched ⁴⁵ci, thou (see below) ⁴⁶sent/em/ec/o, sentimentality

⁴⁷kap/jes/i, to nod “yes” ⁴⁸huf/ul/o, steed ⁴⁹buŝ/um/il/o, bit

⁵⁰Puŝkinskaja n-ro 15, 15 Pushkinskaya (St.) ⁵¹mort/aĉ/i, to “croak”

PRI-

Used as a prefix, **pri** may have its usual meaning, “about, concerning”: **priparoli**, to talk about, discuss; **pripensi**, to think about, ponder; **priplori**, to cry about, deplore; **priridi**, to poke fun at; **prijuĝi**, to criticize; **prisilenti**, to keep quiet about; **priskribi**, to describe; etc.

Sometimes, prefixing **pri** widens the scope of an action, and/or shifts the focus of the action to a different—but concerned—object: **lumi**, to give off light, **prilumi**, to illuminate; **demandi**, to ask a question, **pridemandi** **krimulon**, to interrogate a criminal; **planti florojn**, to plant flowers, but **priplanti ĝardenon**, to put in a garden; **serĉi armilojn**, to look for weapons, but **priserĉi kaptiton**, to search a prisoner; **rabi monon**, to take money by force, but **pirabi la loĝantaron**, to rob the populace.